

Els feixismes

DOS ESTILS SEMBLANTS

El feixisme i el nazisme es presenten com dos moviments amb moltes semblances, fins al punt que en molts casos es parla de feixismes per fer referència a tots dos moviments. La insistència a entroncar amb els mites del passat i la utilització de la violència i de la propaganda com a mitjans per controlar la població són comunes en els dos moviments. La insistència dels nazis en una política racista és la gran diferència entre feixistes i nazis.

Concentració nazi a Munic (1933).

ELS MITJANS

La utilització del parlamentarisme

Entrem al Reichstag per aprovisionar-nos d'armes en el mateix arsenal de la democràcia. Ens presentem a diputats per paralyzar la democràcia de Weimar amb la seva ajuda. Si la democràcia és tan estúpida que ens concedeix dietes i viatges pagats per a la nostra tasca carnissera, ja s'ho farà. [...] Si en aquestes eleccions aconseguim introduir de seixanta a setanta agitadors del nostre partit en els diferents parlaments, el mateix Estat organitzarà i finançarà el nostre propi equip de combat. [...] No s'ha de creure que el parlamentarisme és la nostra Meca. Venim com a enemics! Venim com el llop que envaeix el ramat. Ara no esteu sols.

J. GÖBBELS: Editorial en el seu diari *Der Angriff* (L'Atac)

El terror i la propaganda

Els règims totalitaris continuen utilitzant el terror fins i tot quan ja han assolit els seus objectius psicològics: el seu veritable horror rau en el fet que regnen sobre una població completament sotmesa. Allà on es porta a la perfecció el domini del terror, com en els camps de concentració, la propaganda desapareix completament; fins i tot va quedar totalment prohibida en l'Alemanya nazi. La propaganda, en altres paraules, és un instrument del totalitarisme, i possiblement el més important, en les seves relacions amb el món no totalitari; el terror, pel contrari, constitueix la veritable essència de la seva forma de govern.

H. ARENDT: *Els orígens del totalitarisme*

La simplificació

Qualsevol propaganda ha de ser popular. Ha d'adaptar el seu nivell intel·lectual a la capacitat del més ignorant entre les persones a qui s'adreça. Així doncs, la seva cultura purament intel·lectual haurà de rebaixar-se molt més com més gran sigui la massa de persones a qui va adreçada. Efectivament, la capacitat receptora de les grans masses és molt limitada, la seva intel·ligència, escassa, i, per tot això, l'oblit és gran. Per tant, qualsevol propaganda eficaç haurà de limitar-se a molt pocs punts, i s'hauran d'utilitzar en forma de lemes fins al moment en què indefectiblement l'últim del grup hagi comprès el que es vol dir amb aquelles paraules.

A. HITLER: *La meua lluita* (1929)

La divinització del cap

Führer, el meu *Führer*, concedit a mi pel Senyor, protegeix-me i defensa'm mentre visqui!
Tu has salvat Alemanya de la més profunda aflicció.
Avui et dono gràcies pel pa quotidià.
Estigues molt de temps al meu costat, no em desemparis.
Führer, el meu *Führer*, la meua fe i la meua llum!
Heil, mein Führer!

Invocació escolar a Hitler

Benito Mussolini sobre el Fòrum imperial, quadre d'Ambrosi.

SÍMBOLS I MITES

La litúrgia política

Un repertori ric de símbols ha de donar suport al compromís del ciutadà, sobretot la pseudoreligiosa intensificació del mite del líder amb els mitjans de la moderna comunicació de masses. Aquests règims en general conreen el caràcter de «religió política» amb una litúrgia ensordidora i embriagadora: les concentracions de masses i les marxes s'organitzen gairebé com un servei religiós i les masses les experimenten i les viuen així.

K. D. BRACHER:
*Controvèrsies sobre el feixisme,
el totalitarisme i la democràcia*

La mitologia germànica

Adolf Hitler remarcava constantment els vincles amb el passat. «Allò que caracteritza l'artista realment dotat és la seva capacitat per expressar idees noves amb paraules ja existents; perquè posseeixin un significat que transcendeixi les èpoques han de contenir valors eterns.» Qualsevol cosa que sonés a valors germànics o nòrdics se seleccionava i s'utilitzava per rescriure la història. Les gestes dels Nibelungs, les Guerres de Religió i la Reforma havien estat batalles en pro de l'esperit alemany, i Hitler es considerava el portador de la bandera de la croada del present.

P. ADAM: *L'art del Tercer Reich*

Símbols romans

El somni d'una nova Roma, tan gran com imperial, per oposar-la a la Roma que agonitzava era el programa d'aquells homes, el nord cap al qual es dirigien; la seva única guia, el «Duce». La Roma imperial els va deixar l'emblema: el *fascio littorio*, i la salutació, que va ser, naturalment, la romana. [...] Els termes romans van designar les noves agrupacions. El maniple es va fer cohort i després milícia, i va constituir, més tard, les centúries i les legions. La «camisa negra» va ser l'únic distintiu que els feixistes no van prendre de Roma. El seu origen pot trobar-se en la que portaven els *arditi* de la Gran Guerra o en la camisa vermella garibaldina, color que es va substituir pel negre.

A. DE MOLINA
El VI aniversari del feixisme

El feixisme, en definitiva, no tan sols és un legislador i fundador d'institucions, sinó un educador i un promotor de la vida espiritual. No intenta merament remodelar les formes de vida, sinó també el seu contingut, l'home, el seu caràcter i la seva fe. Per aconseguir aquest propòsit imposa la disciplina i fa ús de l'autoritat, tot impregnant la ment i regint amb imperi indiscutible. Per tant, va triar com a emblema les **vares del lictor**, símbol de la unitat, la força, la justícia.

B. MUSSOLINI: *Doctrina del feixisme*

TALLER

Identificar significants i significats

- Completa un quadre com aquest:

	Origen	Significat
Fasci		
Vares del lictor		
Camisa negra		
Salutació romana		
Creu gammada		
Àguila imperial		

Descriure l'estratègia

- Quin ús feia el nazisme de la democràcia?
- Com manipulaven els feixismes les masses?
- On utilitzaven el terror? I la propaganda?
- Quin paper assignaven al cap?

Establir relacions

- Quins objectius polítics tenien el nazisme i el feixisme? La seva estratègia per assolir aquests objectius era adequada? Creus que podrien haver-los aconseguit sense una censura fèrria de la premsa?
- A quin propòsit obeïa el fet que el feixisme i el nazisme subratllessin tant els símbols i els mites del passat històric d'Itàlia i d'Alemanya?
- Quin paper creus que tenia l'assignatura d'Història en la Itàlia feixista i en l'Alemanya nazi?